

MC2
•H959b

McGill
University
Libraries

Islamic Studies Library

Hür Fikirleri Yayma Cemiyetinin

Beyannamesi

İSTANBUL
1947

MC2

4959H

Beşinci

68559

VATAN matbaası

“Hür Fikirleri Yayma Cemiyeti,, beyannamesi

Merkezi İstanbul olmak üzere «Hür Fikirleri Yayma Cemiyeti» adıyla bir fikir ve kanaat birliği kurmuş ve, aşağıdaki esaslar dairesinde, hazırladığımız nizamnameyi ait olduğu makama sunmuş bulunuyoruz.

Cemiyetin, şimdilik, İstanbul dışında şubesi yoktur. İleride, nizamnamede gösterilen şartlar uyarınca vâki olacak teklif ve teşebbüs üzerine, umumî heyet kararıyla, memleketin belli başlı kültür merkezlerinde şube açılacaktır.

Cemiyet, politika cereyanlarının ve Parti mücadelelerinin dışında kalmayı ve gayelerine, sırf inandığı prensipler üzerinde, fikir münakaşasına ve kalem mücadelesine girişmek suretiyle yürümeyi vazife edinecektir. Bu yolda çalışma vasıtalarımız konferanslar, münazara ve müsabakalar tertiplenmek: mecmua, broşür, bülten ve kitap neşretmek olacaktır. Gerek memleket içinde ve gerek haricte, cemiyetin gaye ve prensiplerine uygun surette çalışan teşebbüs ve teşekküllerle mesai ortaklığı yapmaktan şeref duyarız

«Hür Fikirleri Yayma Cemiyeti» sıfat ve siyreti temiz her Türk vatan-dışı açıktır. Ve cemiyete aza olmak için, kanunî şartlardan başka, ayrıca bir hususiyet aranmaz. Elverir ki bize katılacaklar, bizim gaye ve prensiplerimizi samimiyetle benimsemiş ve hürriyet nuruna doğru bizimle beraber sâdatle yürümeğe karar vermiş olsun.

Böyle bir cemiyet kurmağa lüzum gördük ve bugünün gerek memleket içi şartları ve gerek dünya vukuatı karşısında buna şiddetle ihtiyaç duyduk. Zira, bugün artık akli eren nerkesçe bilinmiş olsa gerektir ki, senelerdenberi milletleri felâkette sürükleyen ve milletler içinde miyonlarca insan ferdî, klik menfaati üzerine oturmuş, bir takım oligarşik kuvvetlerin esaretine mahkûm eden âmillerin başında yer yer türeyen hak ve hürriyet düşmanı ideolojiler gelmiştir. Sifâhli harbin çoktan

sona ermiş olmasına rağmen, bugün hâlâ milletlerin emniyetlerini ve geleceğe dair olan huzur ve sükûn ümitlerini tehdit altında bulunduran ve memleketlerde kargaşalık açlık ve her çeşit sefalet yaratan başlıca âmil de aynı ideolojilerdir. Hakikatlerin en açıklarını bile safsatacı bir mantık ile gizlemek ve dürüst düşünen insanların akıl erdiremeyeceği şeytanî hilelere başvurmak suretilerle tutunan bu ideolojiler, gölgesine sığındıkları totaliter sistemleri yaşatmak için; bir taraftan liberal fikir, prensip ve müesseseleri çürütüp yıkmaya, diğer taraftan da medenî ve insanî hak telâkkilerini ve yüksek hürriyet idealini kirletip gözden düşürmeğe çalışmaktadır.

Dünya milletleri içinde birer avuç profesyonel politikacı zümrenin temsil ettiği bu sağcı ve solcu totalitarizmin zehir püsküren propagandaları karşısında, her memlekette birer büyük ekseriyet teşkil eden hak ve hürriyet seven insanların durumuna gelince; maalesef bu durumu affedilmez bir lâkaytlik ve nemelâzimecilikle tavsif etmek zorundayız. Gerçi fenalıklara karşı alınan bu durumun cezasını insanlık, hususile sekiz senedenberi, çekmekte olduğu acılarla ödemiş bulunuyor. Fakat buna rağmen, hâlâ nemelâzimecilikte devam edilmesi, olup bitenlerden kâfi bir intibah dersi alınmamış olmasının delilidir. Eğer bu lâkaytlik ekseriyetin sayıca kuvvetine ve ağırlığına güvenmekten doğan yersiz bir iyimserlikten ileri gelyorsa, bilmelidir ki teşkilâatlanmaya n bir halk ekseriyeti, ne kadar büyük olursa olsun, sade bir kalabalıktan ibaret kalmaya ve günün birinde, teşkilâtlı ve cüretli bir zümrenin esaretine düşmeğe ergeç mahkûmdur. Hakkın yüceliğine ve hürriyetin mesut neticelerine inanan insanların fenalıklara karşı lâkayt durmaya ve nemelâzım deyip geçmeğe hakları yoktur. Her birimizin boynunda yalnız nefsimizin değil, nesillerimizin de vebali var. Bu fânî hayatta işimiz sadece günümüzü yaşamak ve kendimizi düşünmek değildir. Geçmiş ve gelecek nesilleri insanlık ve medeniyet yolunda birbirine bağlamak ve hür millet zincirinin bir halkası olmak da vazifemizdir. Kötülüklerle seyirci kalmak hem kötülüğe rıza göstermek ve ona lâyık olmaktır; hem de kötülerin kötülük yolundaki cüret ve cesaretlerini arttırmaktır.

Sağcı ve solcu her çeşit totaliter taassupların insanlığa karşı reva gördüğü fenalıkları burada sayıp dökmekte bir fayda görmüyoruz. Bunları Birinci Dünya harbi sonrasından bugüne kadar dehşetle şahit olduğumuz vukuat yeter derecede göstermiştir. Fakat bu vukuat şunu da göstermiştir ki, bu fenalıklardan korunmanın en müessir çaresi, hak ve hürriyet seven insanların bu sevgiyi halkın en geride kalan tabakalarına kadar aşılayıp yayması, iyilik ve insanlık ülküsü mihveri üzerinde birleşip teşkilâatlanması ve hürriyet davasını hür vicdanlar birliği kuvvetine istinat ettirmesidir. Hak ve hürriyet, bu dünyanın her büyük nimeti gibi, ancak bu kuvvetle, medenî cesaret ve feragatle elde edilib korunabilir.

Hulâsa, devrin totaliter rejim istidatları ve propaganda hücumları karşısında iyi niyetli insanların birleşmesi ve hak - hürriyet müdafaası uğrun-

da tek bir fikir cephesi teşkil etmesi bugün artık medenî ve insanî bir vazîte olmuştur. İşte «Hür Fikirleri Yayma Cemiyeti» bu vazîfeyi yerine getirmek isteyen vatandaşlara bir hizmet kadrosu ve bir faaliyet muhiti olmak üzere kurulmuştur.

— İlk gayemiz, hak ve hürriyet seven vatandaşlar arasında sıkı bir tesanüt ve ülkü birliği yaratmak ve bu sayede, nimetlerin en mukaddesi olan hürriyet nimetini, ister sağcı ve ister solcu bütün totaliter düşmanlarına karşı elbirliğiyle müdafaa edip korumaktır. Hürriyet sevgisini, yüksek hak telâkkilerini en geride kalan halk tabakalarına kadar yaymaktır. Memlekette hür ve serbest düşünme zevk ve istidadının gelişmesine hizmet etmektir. Aramızda karşılıklı saygı duygularını kuvvetlendirmeye, içtimai ve ahlâkî kıymet ölçülerimizi yükseltmeğe çalışmaktır. Millî camiada muvazeneli ve devamlı bir terakki hareketinin muhtaç olduğu temelleri ve esas şartları belirlemek ve bu şartları gerçekleştirme yolunda yürümektir.

— İkinci bir gayemiz de, dünya yüzünden totaliter usullerle bunlara temel teşkil eden dar ruhlu ideolojilerin yarattığı zalim taassupların kalkmasına yardım etmek ve bu sayede, medenî insanlığı tehdit eden gerilik ve barbarlık tehlikesini önlemeğe çalışmaktır. Hal ve istikbalin emniyetsizlik ve huzursuzluk karanlığını yüksek hak ve hürriyet ideali meşalesile yeniden aydınlatmağa karar veren dünya liberalleri safında yer almak ve insanlığın binlerce asırlık tarih boyunca karınca sabrıyla biriktirip vücude getirdiği mora medeniyeti müdafaa edenler ordusuna, küçük de olsa, bir kuvvet hissesi katmaktır.

Bu gayelere erişmek için, faaliyetlerimize hareket noktası ve istikamet ibresi teşkil eden prensip - kanaatler şunlardır:

1 — İnsan akıl nuruna ve irade kudretine sahip, iyiyi ve kötüyü seçme istidadı ve hareketlerinin mesuliyetini duyma kabiliyetile mücehhez bir mahlûktur. Binaenaleyh cemiyette asıl olan, herkesin hakka ve hürriyete ehil addolunmasıdır. Hilâfî sabit oluncaya kadar, her ferdin kanun hükümleri ve ahlâk ölçüleri dairesinde hareket edeceği kabul olunur.

2 — Kimse kanunların emretmediği bir işi yapmağa ve menetmediği bir hareketi yapmamağa cebrolunamaz.

3 — Cemiyetin hakikî temeli, insan şahsına ve vatandaşların emekleri mahsulü olan şeyler üzerindeki tasarruf haklarına ve aleye saygıdır. Hükümetlerin ilk ve en esaslı vazifesi, camiada bu saygının hükümran olmasını sağlamaktır.

4 — Ferdin bedenî, fikrî ve mânevî kuvvet ve kabiliyetlerini aklın irdiği ve gücünün yettiği yolda serbestçe inkişaf ettirmeye ve bu hususta cemiyetten himaye görüp müsavi imkânlarla malik olmağa hakkı vardır.

5 — Cemiyet nizamının fazilet, ehliyet, sây ve hizmet esasları üzerinde

oturması ve içtimai ıstıfa siyasetinin bu esaslara göre ayarlanması lâzımdır.

6 — İktisadî zaruret dolayısıyla iş hayatına atılma mecburiyetinde kalan kâcınların ve bilhassa analarla küçük yaştaki gençlerin emek, sıhhat ve şereflerini muhafaza için cemiyetten himaye görmeğe hakları vardır.

7 — Medenî bir cemiyet varlığı, otoriter bir tehdit ve cebre değil, ancak fertlerin idrâk ve basretine, vazife ve mesuliyet duygusuna olan güvene dayanır. Böyle bir güvenden doğabilecek mahzurlar, otoriter bir vasıllık zihniyetinin yaratacağı fenalıklardan kat kat ehvendir.

8 — Devlet, cemiyetin emniyet ve selâmetinin ancak bir vasıtası ve umumî menfaatlerin hâcimidir. Binaenaleyh devlet, vatandaşlar camiasının üstünde ve umumî efkâr ve kanaatlerin dışında bir kudret iddiasında bulunamayacağı gibi; fertlerin ana hak ve hürriyetlerine aykırı bir gidiş de alamaz. Bu hak ve hürriyetler şunlardır:

a) İdare ve adliye cihazlarının kanunî istiklâli ve politika tesir ve müdahalelerinden âzade kalması sayesinde sağlam bir teminata bağlanan fert hürriyeti;

b) Dini ve felsefî vicdan hürriyeti;

c) Söz ve kalem hürriyeti;

d) Cemiyet kurmakta veya bazı cemiyetlere girip girmemekte tam hürriyet;

e) Ferdin dilediği mesleği seçme hakkı;

f) Kabiliyet ve arzuyla göre, herkesin dilediği mektep veya müessesede tansî ve terbiye görmesi imkânının, doğuş ve servet imtiyazları veya politika mülâhazalarıyla tahdide uğramaması ve, şayet mevcut imkânlar mahdud ise, bu hususta yalnız mezîyet ve istidadın süzgeç teşkil etmesi;

g) Hususî meslek sabîbi olmak ve ferdi teşebbüse geçmek hakkı;

h) Her kesin ihtiyacını memleket içindeki istediği kaynaklardan tedarik etmesi serbestliği;

i) Hastalık, işsizlik, sakatlık ve ihtiyarlık gibi âfetlere karşı korunma, çocuk doğumu ve çocuk korumuna dair yardım tedbirleri.

9 — Bu haklara ve şartlara ancak hakiki hürriyet rejimile varılabilir. Bu rejim ise ferdi hürriyetlerle gerçekleştirilir. Bu hürriyetlerin de temeli ekseriyetin temsil ettiği millî iradenin hür ve samimî surette belirmesi ve ekseriyet karşısındaki azlıkların kanaat hürriyetine saygı ve mûsamaha gösterilmesidir.

10 — İktisadî hürriyetin ortadan kalkması ve vatandaşların teşebbüs ve sây serbestliğinin keyfi surette engellenmesi, siyasî hürriyeti yok ettiği gibi iktisadî sefalet yaratan sebeplerin de başında gelir. İster devlet sermayedarlığı ve kontrolü ile, ister kartel ve tröstler gibi hususî inhisarlar, açık veya kapalı menfaat gruplarıyla iktisadî hürriyetin yok edilmesine taraftar değiliz.

Devletleştirmeyi ancak ferdi ve hususî teşebbüs sahası dışında kalmamış hakiki ve millî bir zaruret olan işlerle iktisadî rekabetin faydalı bir rol oynamasına ihtiyaç göstermeyen işlerde caiz görürüz. Bu işlerde de gaye, kâr kasdı değil, millî ihtiyaçların yapılmasını emrettiği bir hizmetin ifası olmalıdır.

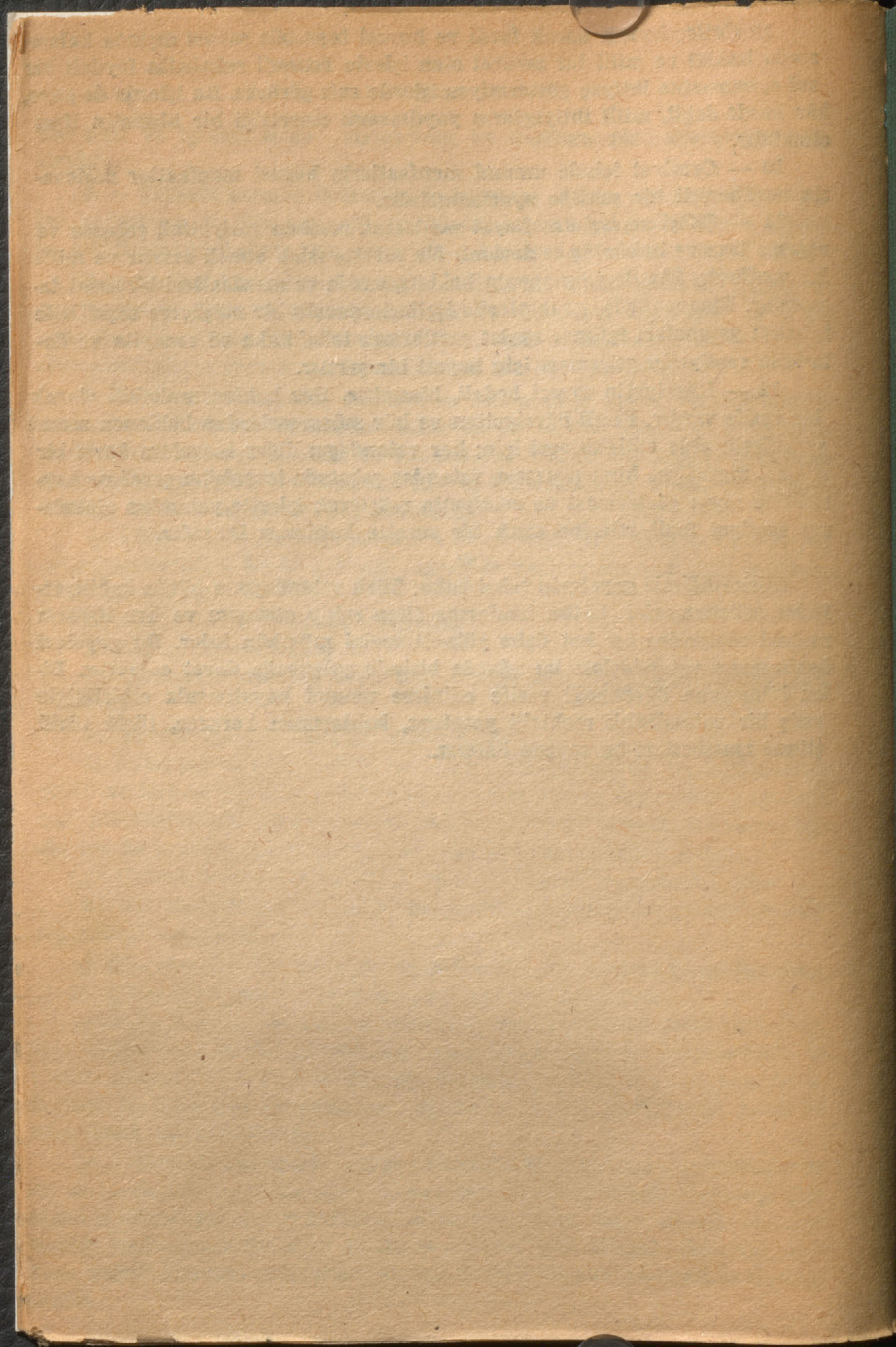
10 — Cemiyet içinde umumî menfaatlerle hususî menfaatler mütevazın ve âhenkli bir şekilde ayarlanmalıdır.

11 — Çiftçi ve işçinin hayat şartlarını, mesken vaziyetini, çalışma ve yaşama tarz ve imkânlarını devamlı bir surette ıslah etmek esastır ve millî bir vazifedir. Sây ile sermayenin hakları, vazife ve menfaatleri birbirini tamamlar. Binaenaleyh iş sahipleriyle işçilerin suurlu bir müşavere teşkilâtine işbirliği yapmaları içtimai adalet şartlarının tahakkuku ve sanayiî ve dolayısıyla cemiyetin gelişmesi için hayati bir şarttır.

12 — Hürriyetin zarurî bedeli, hizmettir. Her hakkın mukabili olarak bir vazife vardır. Ferdi hürriyetten ve hür müesseselerden beklenen mesut neticelerin elde edilebilmesi için; her vatandaşın diğer insanlara karşı bir mânevî mesuliyet hissi taşıması, vatandaş şahsında insanlığın şeref ve hay-siyetine saygı göstermesi ve cemiyetin müşterek işlerle yakından alâkalanıp cemiyet faaliyetlerine canlı bir surette katılması lâzımdır.

★

Gösterdiğimiz gayelerin tahakkuku; Türk vatandaşının bütün kabiliyetlerini geliştirmesini, bütün haklarına fiilen sahip olmasını ve her itibarla medenî seviyesini bir kat daha yükseltmesini mümkün kılar. Bu gayeleri benimseyen vatandaşları bu uğurda bizimle çalışmaya davet ediyoruz. Bilen bilmeyene öğretmeyi vazife edinirse umumî hayatımızda elbirliğiyle yeniş bir vatandaşlık mektebi yaratırız, haklarımızı koruruz, türlü türlü içtimai musibetleri bu sayede önleriz.

3527123

